

מבחן הערכה מסכם

מספר שאלון 056283

קיץ תשפ"ג 2023

תקשורת – תכנית לימודים לחטיבה עליונה

יחידת הבחירה - "תקשורת ותרבות"

משך הבחינה: שעתיים ורבע (135 דקות), בנוסף 30 דקי' שידור אנסיין/קטע לא מוכר.

תוספת זמן: ארבעים (40) דקות.

מבנה הבחינה ומפתח הערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים:

פרק ראשון – אנסיין משודר – קטע לא מוכר

ענו על ארבע (4) מתוך שש (6) השאלות (1-6). 20 נקודות לשאלה. סה"כ 80 נקודות לפרק.

פרק שני - שאלות ידע קצרות

ענו על 4 מושגים מתוך שאלות 7-13. לכל מושג 5 נק', סך הכל לפרק זה 20 נק'.

הוראות מיוחדות:

בפרק הראשון משודר קטע אנסיין. עקבו אחר הנחיות הבוחן.

1. צפייה ראשונה- צפו בקטע
2. עיינו בשאלון בפרק הראשון (10 דקות) מומלץ בשלב זה לבחור שאלות ולכתוב הערותו ודוגמאות.
3. צפייה שנייה – רישמו בנקודות הדגשים חשובים.

הקפידו בכל שאלה להציג בפרוט את הידע במושגים וליישם אותם בדוגמאות מהטקסט המשודר.

המבחן כתוב בלשון רבים זכר אך הוא מיועד לבנות ולבנים כאחד!

חלק א':

<https://music.youtube.com/watch?v=uK4yvXFgYQo&list=PLw-VjHDIEOgtcd3sBngkmUDJIWdNucyVO>

צפו בקליפ וענו על 4 שאלות מתוך שאלות 1-6. לכל שאלה 20 נק', סה"כ 80 נק' לחלק זה.

רקע:

"ילדי הרחוב" הינו קליפ של היוצר בנימין לוריא. הקליפ מביא את סיפורו של נער צעיר במשפחה חרדית אשר מחפש את דרכו בעולם. הנער רוצה להתרחק מהדת ול"צאת בשאלה" אך נתקל בסירוב ונוקשות של אביו. הקליפ מציג את החיים הקשים שמחכים לנער ואת הריחוק המשפחתי שהוא חווה.

1. א. צינו והסבירו שני מהי "תרבות פופולארית" ומהי "תרבות עממית". (8 נק').
תרבות פופולארית היא תרבות מוכוונת כסף אשר פונה למכנה הנמוך המשותף. תרבות ההמונים שהנמענים שלה באים מכל הגוונים והמינים. בלי קשר למקום הולדתם או לגילם. תרבות עממית היא תרבות של העם, מסורות חגים ומועדים. הנמענים של התרבות הזו הם האנשים של אותו העם אליו משתייכת התרבות.
ב. צינו איזה סוג תרבות בא לידי ביטוי בקליפ בו צפיתם. הדגימו ונמקו מתוך הקליפ. תרבות פופולארית- השיר מכוון לכל האוכלוסייה לא צריך ידע קודם בשביל להבין אותו. נוח להבנה.
תרבות עממית- השיר מדבר על יציאה בשאלה ועל המאבק שמנהל הילד מול המשפחה החרדית שלו. זה קשור לדת ולמסורת של העם שלנו.
2. א. הסבירו מהי "פוליסמיה של טקסטים" (8 נק').
פוליסמיה של טקסטים- גישה המתארת את הקשר החלש בין הטקסט התקשורתי לבין האופן בו משתמשים בו בני האדם. מאחר והאנשים שונים זה מזה מבחינה תרבותית ואישית הם יפרשו טקסטים בצורה שונה.
ב. הסבירו כיצד "הגישה הפוליסמית" יכולה להסביר את הקשר בין הקליפ לבין האופן/צורה שהקהל תופס אותו.
הדגימו מתוך הקליפ בו צפיתם. (12 נק').
הגישה תומכת בקשר החלש בין התוכן לבין הדרך בה תופס אותו הנמען. כך שלפי הגישה הזו כל צופה יראה אחרת את המציאות בקליפ. אם אני לא מכיר את התחום אני אחשוב שכל יוצא בשאלה נתקל בקשיים של הנער בקליפ. לעומת זאת אנשים שמכירים את התחום יחשבו שזוהי רק דוגמא אחת ולא כל המקרים הם כאלה. הרקע התרבותי ממנו אני מגיע יעזור לי לפרש את הקליפ. לא כוונת היוצר בהכרח.
3. א. הסבירו מהי "תיאוריית שימושים וסיפוקים". בתשובתכם צינו והסבירו שלושה (3) מתוך "הצרכים"
אליהם מתייחסת התיאוריה. (10 נק').
שימושים וסיפוקים- תיאוריה שמתמקדת בצרכים והסיפוקים שבני האדם מפיקים מתכני התקשורת. הצרכים מתחלקים ל:
קוגניטיביים- למידה והבנה.
רגשיים- רצון להתרגש, להשתעשע, לחוש הזדהות.
חברתיים- להרגיש חלק מהחברה.

אסקפיסטים- שימוש בתקשורת כדי "לברוח" מהמציאות.

ב. הסבירו שניים (2) מהצרכים עליהם עונה צפייה בקליפ "ילדי רחוב".
הדגימו מתוך הקליפ. (10 נק').

צרכים רגשיים- הקליפ מביא סיפור מרגש על נער שנלחם על האמת שלו ומתקשה מול האבא החרדי הקפדן. סיפור אישי מרגש.
צרכים קוגניטיביים- הכרות עם עולמם של היוצאים בשאלה ושל המציאות המורכבת של המשפחות הדתיות.
צרכים חברתיים- הכרות זרמים שונים בחברה שהם לא הזרם שלי. צורת חיים אמונות ועוד.

4.

א. הסבירו את מהי "תפיסת העולם האכזר" לפי החוקרים גרבנר וגרוס.
בתשובתכם התייחסו לאבחנה בין "צופים כבדים" ל"צופים קלים". (10 נק')

תפיסת העולם האכזר- הטלוויזיה נותנת תחושה של מציאות לפיה העולם הוא אלים ומסוכן.
לכן יש לחשוך בכל אדם בעיקר באנשים זרים. התאוריה מבחינה בין צופים "כבדים" אשר צורכים את המדיה יותר משש שעות ביום לבין צופים "קלים" אשר צורכים מדיה פחות משעתיים ביום.
על הצופים "הכבדים" תהיה השפעה גדולה יותר של המדיה.

ב. הדגימו כיצד תפיסה זו באה לידי ביטוי בקליפ. נמקו תשובתכם (10 נק').

הקליפ מראה את החיים הקשים של נער אשר חושב לצאת בשאלה מו התגובה של האבא שלו. הפרשנות תינתן לפי "כובד" הצפייה של הנמען.
צופה כבד יחשוב שזוהי המציאות בכל משפחה דתית במקרה של נער שרוצה חיים אחרים.
חיים של בדידות והרבה קשיים.
צופה קל- יבין את הסיפור בקליפ כמקרה נקודתי שמגיע מנקודת מבטו של היוצר. לא כל המקרים הם כאלה קשים.

5. א. צינו והסבירו שלושה הבדלים בין מודרניזם לפוסט-מודרניזם. (10 נק').

שלושה הבדלים:

מודרניזם- יש אמת אחת הניתנת לחקירה וגילוי
פוסט מודרניזם- אין אמת אחת מוחלטת. האמת היא סובייקטיבית לפי המתבונן. הכל ניתן לפרשנות.
מודרניזם- התרבות היא היררכית יש תרבות אחת שהיא המובילה והנכונה.
פוסט מודרניזם- אין היררכיה בין תרבויות. אין תרבות אחת שולטת. יש שילוב של תרבויות בחברה.
מודרניזם- יש הפרדה מוחלטת בין דמיון למציאות.
פוסט מודרניזם- קיים טשטוש בין מציאות לדמיון. הרבה אנשים חיים במרחבים וירטואליים. כמו טלוויזיה משחקי מחשב ועוד.

ב. הדגימו לאיזו תפיסה מתאים יותר הקליפ. נמקו תשובתכם (10 נק').

הקליפ מראה סיפור של נער צעיר ומאבקו על האמת שלו. יש כאן התחלה אמצע וסוף לסיפור שלו אשר מתחיל בהתרחקות מהדת ממשיך בהתרחקות מהמשפחה. בדידות ולבסוף כנראה ההבנה של האבא לבן שלו. אין פה משחק של דמיון ומציאות וקיימת האמת של הנער. לכן הקליפ מתאים יותר לזרם המודרני.

6. א. צינו והסבירו את שלושת סוגי הפענוח (דומיננטי, אפוזיציוני, משא ומתן). (10 נק').

דומיננטי- פענוח שעולה בקנה אחד עם תפיסות העולם השולטות בחברה.
אפוזיציוני- פענוח אשר תוהה על האינטרסים של יוצר המסר.
משא ומתן- התייחסות לטקסט על ידי קבלה חלקית של המסר והבנת הביקורת על חלקים ממנו.

ב. הדגימו כיצד אחד מסוגי הפענוח יכול לבוא לידי ביטוי בקליפ. נמקו תשובתכם (10 נק').

דומיננטי- הקליפ מראה את המציאות הקשה של הנערים הדתיים שחושבים לצאת בשאלה. בדידות וחיים ברחוב.
אופוזיציוני- הקליפ מראה את המציאות של היוצר שאולי רוצה לתת פה ביקורת על המגזר החרדי הנוקשה ולכן עשה את הקליפ.
משא ומתן- הסיפור הוא אומנם אישי של היוצר אך יכול להביא את עולמם של היוצאים בשאלה בצורה טובה. כדי שאנשים מחוץ לקהילה יבינו את הנעשה בה.

חלק ב' מושגים

ענו על **4** מושגים מתוך שאלות **7-13**. לכל מושג **5** נק', סך הכל לפרק זה **20** נק'.

באיזה מהשאלות ניתן לבקש להוסיף דוגמא.

7. הסבירו מהי "תרבות גבוהה" (5 נק'). תן דוגמא לסוג תרבות כזו תרבות המיועדת לקהלים רציניים, נדרש ידע מוקדם והכשרה כדי לצרוך תרבות כזו. לדוגמא: קונצרטים, תיאטרון קולנוע עצמאי ופיסול.
8. הסבירו מהו "סיפור פתוח" (5 נק').
אין מסר חד משמעי הכל נתון לפרשנות.
9. הסבירו מהי "גלובליזציה" (5 נק'). הבא דוגמא לגלובליזציה.
מצב בו תכנים חוזרים ומופיעים בהיצע התרבות הפופולארית במדינות רבות. לדוגמה- סרטוני יוטיוב למשפיעני רשת אשר מפורסמים בכל מדינה בה יש אינטרנט.
10. הסבירו מהו "סיפור סגור" (5 נק').
מסר חד משמעי אין מקום לפרשנות.
11. הסבירו מהו "החלום האמריקני" (5 נק'). הבא דוגמא מצב בו כל אחד יכול להגיע לעושר כלכלי, רווחה ולהתפרסם בבת אחת ולא דרך עבודה קשה. לדוגמה המציאות בתכניות הריאליטי כמו "הכוכב הבא" שמבטיח פרסום מהיר.
12. הסבירו מהו "סיפור סינדרלה" (5 נק').
סיפורם של אנשים ממעמד נמוך אשר מצליחים למרות הכל. תמיד עם סוף טוב.
13. הסבירו את "תאוריית ההגמוניה" (5 נק').
לתקשורת יש תפקיד חשוב בשימור הסדר החברתי מאחר והיא נשלטת על ידי האליטה. היא מעבירה את המסרים והתרבות השולטת ומונעת תפיסות עולם אחרות.